

III. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙЈА

0. Основне одлике грчке морфологије

У погледу морфологије, грчки спада у ф л е к т и в н е језике попут латинског и словенских језика, а за разлику од, рецимо, мађарског (аглутинативни) и кинеског или енглеског (коренски). Као такав, грчки чува структуру архаичног индоевропског дијалекта. Одлике те структуре су:

1. потпуна раздвојеност именског и глаголског система (деκλιnације и конјугације).

2. у именском систему, разликовање:

— три рода: мушког, женског и средњег;

— три броја: једнине, двојине и множине;

— изражавање функције именице помоћу падежа (изворно осам, у класичном грчком пет).

3) у глаголском систему, разликовање

— два стања, активног и медијалног (пасив настаје као посебна примена медија);

— три лица;

— три броја (као код именица);

— четири начина (поред индикатива: императив, конјунктив и оптатив)

— три вида, изражена посебним основама: презентском (од које се изводи и футур), аорисном и перфекатском.

Глагол има и своје именске облике: инфинитиве и партиципе, који чине најважнију спону између двају иначе према (1) оштро разграничених морфолошких система, именског и глаголског.

Μορφοлогија се у ужем смислу бави променом речи, или како се то другачије каже, именском и глаголском флексијом. Шире узевши, под морфологију спада и творба (образовање) речи. Разграничење између промене и творбе није лако, поготову код глагола, јер исти глагол у различитим временима заступају различито образоване основе од истог корена. Код већине облика речи разликујемо корен, афикс и наставак. Сложене речи могу садржати два и више коренова. А ф и к с и, „прирасци“ зависно од позиције у односу на корен деле се на префиксе, инфиксе и суфиксе. Обавезан је једино корен: има облика у којима је реч сведена на чист корен, без афикса и наставка, или, како се то другачије каже, са суфиксом и/ли наставком „нула“ (- \emptyset). Суфикс заједно са кореном образује флективну основу речи (тему). Именске и глаголске облике без суфикса називамо а т е м а т с к и м, нпр. $\theta\acute{\eta}\rho$ или $\epsilon\acute{\iota}\mu\iota$. У дативу множине $\theta\eta\rho\text{-}\sigma\acute{\iota}$ разликујемо корен $\theta\eta\rho\text{-}$ од ие. * $gh_{1}uer\text{-}$, суфикс - \emptyset и наставак - $\sigma\iota$ (ие. лок. *- su), док је ном./вок. једнине $\theta\acute{\eta}\rho$ једнак чистом корену, без суфикса и наставка. Иста реч у литванском и старословенском садржи суфикс i/ei : стсл. **звѣръ-ь**, лит. $\acute{z}ver\text{-}i\text{-}s$. Грчка реч $\rho\acute{o}\lambda\iota\varsigma$ образована је истим суфиксом од корена * $pl\text{-}$: $\rho\acute{o}\lambda\text{-}\iota\text{-}\varsigma$. Њену чисту основу без наставка имамо у вокативу једнине $\rho\acute{o}\lambda\iota$. Исто образовање од истог корена и у лит. $pil\text{-}i\text{-}s$, док је стинд. pur , акуз. $puram$ атематска именица, чији је облик у номинативу сведен на чист корен. У сложеници $\acute{\alpha}\nu\delta\rho\phi\acute{o}\nu\omicron\varsigma$ имамо два корена и суфикс - o : ие.

* H_1nr_+ $g^u hon-o-s$, док је аналогна сложеница у староиндијском атематска $nr-han-$ (ном. $nr-hā$) образована без суфикса. Атематски презенти $\widehat{ei}-mi$, $\widehat{es}-ti$ садрже корен ei , односно es и примарне наставке првог, односно трећег лица једнине актива $-mi$, $-ti$, нема дакле никаквог суфикса. Футур $\widehat{es}o\mu\alpha$ образован је помоћу суфикса so : * $\widehat{es}-so-\mu\alpha$, а хомерски конјунктив 1. лица множине $\widehat{i}o-\mu\epsilon\nu$ „идимо!“ показује тематски вокал o помоћу којег се успоставља разлика према атематском индикативу $\widehat{i}-\mu\epsilon\nu$. Са гледишта флексије то o је тзв. тематски вокал, као и a у лат. $fer-a$, грч. $\theta\eta\rho-a$ „лов“, а са гледишта творбе глаголских основа — суфикс. Има речи чија је структура затамњена (непрозирна), тако да се не дају анализирати; на пример, у $\widehat{an}\theta\rho\omega\lambda\omicron\varsigma$ тешко је рећи шта је корен шта евентуални суфикс или префикс, а у ген. $\widehat{an}\theta\rho\acute{\omega}\lambda\omicron\upsilon\varsigma$ неразазнатљив је и наставак ($-ou$ можда од * $-o-so$, или од * $-o-sio$ > хом. $-oi\omicron$).

Важна одлика индоевропске морфологије је измењивост вокалског садржаја појединих елемената речи: коренова, суфикаса и наставака. Уп. $\widehat{ei}-mi$: $\widehat{i}-\mu\epsilon\nu$; $\widehat{oi}-\delta\alpha$: $\widehat{i}\delta-\mu\epsilon\nu$; $\widehat{ei}\delta-o-v$: $\widehat{ei}\delta-\epsilon-\varsigma$; $\widehat{fo}n-o-\varsigma$, $\widehat{fo}n-\epsilon$; за наставке $-enti/-onti/-vnti$ (> $-asti$). То варирање није произвољно, већ се подвргава одређеним законитостима, тако да се може говорити о систему вокалских алтернација, који се назива а п о ф о н и ј а. Апофонија је по свом пореклу чисто фонетска појава, настала у вези са променљивим местом нагласка у флексији речи, али су временом, још у индоевропском прајезику, поједини апофонски видови везани за одређене категорије значења и постали су средство творбе и флексије равноправно са суфиксима и наставцима (II 2.2.).

1. ДЕКЛИНАЦИЈА

1.1. Атематска промена („трећа деклинација“)

Наставци се додају на основу непосредно, тј. без посредства тематског вокала. Истога су порекла код свих именица треће деклинације, али су у појединим падежима попримали различите ликове зависно од завршног гласа основе.

1.1.1. Наставци

Sg

Nom. a) асигматски, у мушком и женском роду са дужењем вокала (πατήρ, ἀνὴρ; κύων; ἦώς, εὐγενής), у средњем роду једнак чистој основи: εὐδαίμων, γένος; b) сигматски: μάρτυς, -υρος, εἶς, ἑνός < *sem-s; c) са дужењем и -s: πούς (2.1.3.3).

Voc. a) једнак основи: εὐγενές, γύνοι < *γυναϊκ, πόλι, често са повлачењем нагласка према почетку: πάτερ, ἄνερ, κύον, Ἄπολλον (Ἀπόλλων), Εὐμενες (Εὐμενής), Σώκратες (Σωκράτης); b) једнак номинативу

Acc. *-m > -v (πόλι-v), иза консонанта *-m > -α.

Gen. -ος; у другим ие. језицима јављају се и апофонске варијанте -es (> лат. -is, уп. стлат. *Veneres*) и нулска база -s (стинд. *gós < *g^hou-s према гр. βοός < *g^hou-os, уп. δεσ-πότης < *δέμς πότις = авест. *dəng paitiš* < *dens patis: 1. члан ген. од *dem- „дом“).

Dat.: класични наставак је, као и у множини, локативног порекла: грчком -ι одговара стинд. -i, лат. -e. Локатив без наставка среће се у стинд., нпр. *ásman* „на небу“; у грч. само окамењен: прил. αἰέν према αἰών. Наставак датива био је -ei; он се чува у лат. *patrī* = оск. *paterei*, стинд. *pitré*, слов. *kšeru* < прасл. *dъkt'eri < *dugH₂terei, а такође у микенском *tukatere*, *pomene*, *diwe* θυγατέρει, ποιμένει, Διφεί, док су у алфаб. грчком од њега остали само трагови типа ЛИ Διφεί-φίλος.

Du

Nom.-acc.-voc.: m., f. -ε: πόδε, већ мик. *ti-ri-po-de* < *-H₁ у вок. алтернацији са индоир. -ā (*pādā*) < *-e < *-eH₁, πατέρε, δαίμονε, φύλακε, ὦτε. Ср. род такође -ε уместо -iH₁, γένει < γένεε према стинд. *jānasī*, слов. *yuu*, једино хом. ὄσσε < *okie < *ok^h-iH₁ = *очи*; уп. даље *крéā* < *крéαε, мик. ном. *dipae* од *dipa* = δέπας, *кérāte* / *кérā*.

Gen.-dat. -οιν: подоῖν, хом. подоῖν преузет из тематске промене, мик. -o-i говори против *-oiH₁; уп. даље *πατέροιν*, *χεροῖν* Sophoc., *δαιμόνοιν*, *φυλάκοιν*, *ῶτοιν*, *κρεῶν* < *крéаοин, *κρεῶν* поред *кэрāтоин*.

Pl

Nom.: наставак -εs: πατέρες : *patres*, θυγατέρες : лит. *dūkteres*.

Acc.: наставак -αs < *-ns = стинд. -as (> -ah), иза вокала -ns, грч. -(v)ς.

Gen.: наставак -ων < ие. *-ōm*, преузет од *o*-основа, уместо првобитног *-om*, сачуваног само у стел. (МАТЕФЪ).

Dat.: наставак -σι од ие. локативног **-su*. Нагласак πατράσι < *πατρασί < *pH₂tr_osú (Wheeler-ов закон).

Instr.: наставак -φι ~ стинд. *-bhis*, сачуван у тој функцији у микенском.

1.1.2. Измењивост флективне основе

1.1.2.1. Апофонија

У грчком се најбоље чува вокалска алтернација суфиксалног слога (Ζευς, Διός < *di-*ēu*-s, di-*u*-ós, κύων, κύωνος < *ku-*ōn*, ku-*n*-ós, из коренског је одстрањена дејством аналогije (уп. πούς, ποδός према лат. *pes, pedis*), за наставке уп. 2.1.1 (gen.sg.). У асс.сг. суфикс под акцентом има најчешће превој *e*: πατέρα, θυγατέρα, άνέρα : *pitáram, duhitáram, náram*, секундарно нулски: хом. θύγατρα, ат. άνδρα, иза нагласка *o*-превој: ἄκμονα : *ásmānam*, секундарно нулски: κύνα : *śvānam*. У dat.sg. очекивана *e*-база суфикса (ποιμένι, γένει) потиснута је у многим случајевима *o*-базом: ἄκμονι : *ásmāni*, лит. *ākmeniui*, стел. *kāmeni* или нулском базом: πατρί : стинд. *pitári*, али уп. хом. πατέρι. У асс.pl. превој суфикса изједначен је са номинативом: ἄκμονας према ном. ἄκμονες = стинд. *ásmānas*, али уп. стинд. *ásmānas*, лит. *ākmenis* ‘каменове’, стел. КАМЕНИ, или стинд. *rājñas* ‘краљеве’. У gen.pl. апофонски вид суфикса изворно је био као у ген. једн.: хом. θυγατρῶν : ав. *dugədrqm* < *dhugH₂trōm, у грчком махом прилагођен другим падежима множине. И у dat. < loc.pl. била је изворно нулска база: πατράσι : *pitási*, φρασί, ἀγκάσι.

1.1.2.2. Хетероклисија

Праиндоевропском била је позната парадигматска смена суфикса, првенствено у средњем роду; најчешће се смењују суфикси са *-r-* и *-n-*, али и са *-l-*,⁷⁶ *-s-*, *-k-*, нпр. οὐθαρ ‘виме’ : стинд. *údhar* n., gen. οὐθατος⁷⁷ : стинд. *údhnas*, loc. pl. *údhaḥsu*, instr. pl. *údhabhih* (*-a-* < *ṅ*) loc. sg. *údhan(i)*.⁷⁸ Уп. још:

ὕδαρ, ὕδατος, хет. *wat-ar, wet-en-as*, али и *wetanta*, уп. и стинд. *udakám, udnás*
ἦπαρ, ἦπατος, лат. *iecur, iecin-or-is*, стинд. *yákr̥t, yaknás* < **ǵék^hr̥(t), ǵek^hnés / -ós*.⁷⁹
ἦμαρ, ἦματος, уп. стинд. *áhar* n. ‘дан’,⁸⁰ dat. *áhne*, nom.-acc. pl. *áhāni*.⁸¹

У неким случајевима у грчком је уопштена *r*-основа:

ἔαρ, ἔαρος (ἦρος) < **uesr, uesn-*, уп. рус. *vesná*, стинд. *vasantá-*.
πῦρ, πυρός, уп. хет. *paḥhur, paḥhwenas* < **peH₂ur, p_Huens*.

⁷⁶ *l/n* у ав. *xvar-/xvāṅ* < **suēl-*, *suēn-s*, уп. **sʷl-n-ʷse*, *Sonne*.

⁷⁷ Од основе проширене са *-t-*: *-at-* < **-nt-*, 2.1.2.3.

⁷⁸ Лат. *uber, uberis* са уопштењем *r*-основе; прасл. **vy(d)-mę* са секундарним суфиксом.

⁷⁹ Са уопштењем *r*-основе авест. *yakarə* > нперс. *jīgar*, одатле преко турског *иугер-ица*.

⁸⁰ Етимолошки несродно, али илуструје хетероклисију код речи истога значења.

⁸¹ Поред *r-* и *n-*основе долази и *s-*основа у instr.pl. *áhobhis* (< **ahas-bhis*).

1.1.2.3. Секундарно ширење денгалних основа

На *-t-* се проширују

а) праие. *n-*основе средњег рода: ὄνομα, ὄνοματος < **-nt-os* према стинд. *nāma, nāmnas*, лат. *nomen, nominis*, стсл. **ИМА, ИМЕНЕ**; εἶμα, -ατος : *vásma, vásmanas*; исто проширење у дору, δόρατος, хом. *дору́с* < **дорfós*, али уп. стинд. *dāru, drunás*.

б) сигматске основе: κρέας, κρέατος поред κρέως, стинд. *kravis, kravīsas*; εἶδώς, εἶδότος, али εἶδός *n.*, мик. још *a-ra-ru-wo-a, te-tu-ko-wo-a* = *αραρφοα, τετυχφοα* за алфабетско *ἀραρότα, τετευχότα*, уп. стинд. *vidvā(m)s-, viduṣ-*.⁸²

Денгалним проширењима вокалских основа јон.-ат. ὄρνιθος према ὄρνις, ὄρνιν, ὄρνεις, у дорском одговарају гутурална, асс. ὄρνι-χ-α ‘птицу’ код Пиндара.

Јединствен пример хетероклисије у моцији (извођењу женског рода придева) представља *πίων, πείρα, πῶν* = стинд. *pīvan- m., pīvarī f.* ‘дебео, -ла’;⁸³ она је присутна и у деривацији: *κῦδος, κυδαίνω, κυδρός, κυδι-άνειρα*.⁸⁴

1.1.3. Парадигме

1.1.3.1. *r-*основе

грчки	стинд.	лат.	пие.
πατήρ	pitā	pater	*pH ₂ tér
πάτερ	pitār	pater	*pH ₂ ter
πατέρα	pitáram	patrem	*pH ₂ térm
πατρός	pitús	patris	*pH ₂ tr-ós /-és, pH ₂ tí-s
πατρί	pitári	patre	*pH ₂ téri
		*	
πατέρες	pitaras	patres	*pH ₂ tér-es
πατέρας	pitṛn	patres	*pH ₂ t(é)r-ns / pH ₂ tí-ns
πατέρων	pitṛnām	patrum	*pH ₂ tr-óm
πατράσι(ν)	pitṛṣu	(patribus) ⁸⁵	*pH ₂ tr-sú

Исто се мењају *μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ*.

⁸² Стара смена сигматске и *n(t)*-основе такође у *ὄδς, ὠτός*, хом. (еол.) *ὄδατος* < **ōdant-* од **H₃ousn-*, уп. гот. *auso, ausins* поред **H₃ous-es-*, уп. стсл. **ОУХО, ОУШЕЕ**; (ἐπὶ) *κάρ (κάρη), κρα(α)τός* < **κάρс, *κράσατος*, стинд. *sīras, sīrṣnás, sīrṣatás* (abl.) < *kṛH₂s-ṇ-t-*, уп. *κάρηνα* < **карасна*.

⁸³ Нпр. о овцама у Ригведи и у Илијади.

⁸⁴ По Каландовом (Caland) закону, придеви на *-ro-* као први делови сложеница замењују тај суфикс са *-i-*.

⁸⁵ Рефлектује пие. инструментал **pH₂tṛ'-bhis*.

<i>гр.</i>	<i>сѡинд.</i>	<i>ѡие.</i>
ἀνήρ	nǎ	*H ₂ nǎt
ἄνερ		
ἄνέρα	náram	*H ₂ nér-m̄
ἄνδρός	náras	*H ₂ nr-ós
ἄνδρῖ	nári	*H ₂ nr-í (лок.)
	*	
ἄνέρες	náras	*H ₂ néres
ἄνδρας	nǎn	*H ₂ nr-ns̄ / *H ₂ nǎ-ns̄
ἄνδρῶν	narám	*H ₂ nr-óm̄
ἄνδράσι	nǎsu (лок.)	*H ₂ nr-sú

Апофонија је присутна и у дат. мн. ἀστράσι од ἀστήρ, -έρος (нулска, у осталим падежима *e*-база).

1.1.3.2. *n*-основе

a) са помичним нагласком

<i>грчки</i>	<i>сѡинд.</i>	<i>ѡие.</i>
κύων	śná	*kǔón
κύον	śvan	
κύονα	śnánam	*kǔón-m̄
κυνός	śúnas	*kún-ós
κυνί	śuni	
	*	
κύνες	śnánas	*kǔón-es
κύνας	śúnas	*kún-ns̄
κυνῶν	śunám	*kúnóm̄
κυσί	śvasú	*kúsú

b) са фиксираним нагласком

<i>грчки</i>	<i>сѡинд.</i>	<i>лиѡ.</i>	<i>сѡисл.</i> ⁸⁶	<i>ѡраие.</i>
ἄκμων	áśmā	akmuō	КАМЫ	*akmōn
ἄκμονα	áśmānam	akmeni	КАМЕНЬ	*akmonm̄

⁸⁶ Етимолошка припадност прасл. именице **kamy*, *-ene* није извесна (очекивани прасл. лик био би **osten-*, или **okten-*, будући да и балтски показује кентумски рефлекс), али она репрезентује исти тип основе.

ἄκμωνος	ásmanas (rājñas)	akmeñs	ΚΑΜΕΝΕ	*akm(ε)n-os
ἄκμωνι	ásmani, rājñi (loc.)	ãkmeniui	ΚΑΜ(Ε)ΝΙ	*akm(ε)n-i
		*		
ἄκμονες	ásmānas	ãkmens	ΚΑΜΕΝΕ	*akmen-es
ἄκμονας	ásmanas (rājñas)	ãkmenis	ΚΑΜΕΝΙ	*akm(ε)n-ns
ἄκμόνων	ásmānām (rājñām)	akmenū	ΚΑΜΕΝΥ	*akmn-ōm
ἄκμοσι	ásmasu	akmenysè	ΚΑΜΕΝΥΧΥ	*akmn-su

Првобитна смена *en/on/n* која произлази из поређења са другим језицима код речи за ‘камен’ (што је изворно значење, грчко ‘наковањ’ је секундарно), у грчком је елиминисана уопштењем *o*-базе. Трагови апофоније код *n*-основа у грчком су ретки: (Ϝ)αρήν, ἀρνός ‘јагње’, φρασί dat.pl. од φρήν, φρενός (само код Пиндара); ἀγκάστ(ι) ‘у наручју’, dat.pl. од ἀγκών, -ῶνος (адвербијално, код Хомера).

1.1.3.3. Основе на оклузив

грчки	сџинд.	лаџи.
πούς ⁸⁷	rād	rēs
πόδα	rādān	pedem
ποδός	radās	pedis
ποδί	radí	pede
	*	
πόδες	rādas	pedēs
πόδας	radās	pedēs
ποδῶν	radām	pedum
ποσί	patsú	
ποπφί	radbhis	pedibus

Грчки је и овде уопштио *o*-базу, која се у праие. промени смењивала са *e*-базом; нулска само у композицији, стинд. *ura-bda* ‘топот’.

1.1.3.4. Сигматске основе

а) ἠώς (хом.) ‘зора’

грчки	сџинд.	џраие.
ἠώς, ат. ἔως, еол. αὔως	uṣās	*áus-ōs
ἠῶ < -οα	uṣāsān, uṣāsān	*áus-os-m
ἠῶς	uṣāsās	*aus-os-ós / aus-(e)s-és
ἠοῖ	uṣāsí	*aus-ós-i / aus-és-i

⁸⁷ Дор. πός са очекиваном старом дужином; јон.-ат.-оу- вероватно плод секундарног дужења првобитнога *под-ς са кратким вокалом (дор. πός, хом. τρί-πος).

Тематизовано *ausōs-ā* > лат. *aurōra*.

b) γένος ‘род’, νέφος ‘облак’

γένος, (хом.), νέφος	jánas	genus	НЕБО	*génos, nébhos
γένους, νέφεος	jánasas	generis	НЕБЕСЕ	*génés-os, nébhes-os
γένει, νέφεϊ	jánasi (лок.)	genere (abl.)	НЕБЕСИ	*génési, nébhes-i
*				
γένη, νέφεα	jánāmsi	genera	НЕБЕСА	*génés- / nébhes-(e)H ₂
γενῶν, νεφῶν	jánasām	generum	НЕБЕСЪ	*génés-ōm, nébhes-ōm
γένεσι, νέφεσσι	jánaḥsu		НЕБЕСЬΧЪ	*génés-su, nébhes-su

1.1.3.5. Дифтоншке основе

a) Ζεύς *‘небо’

<i>грчки</i>	<i>сѣинд.</i>	<i>лат.</i>	<i>ѡраие.</i>
Ζεύς	dyáus		*d ₁ éu-s
Ζήν / Δί(φ)α	dyám, dívam	diēm	*d ₁ é(u)-m (díu-m)
Ζεῦ		Iu-piter	*dieu
Δι(φ)ός	divás	Iovis	*diu-os/-es
Δι(φ)ει ⁸⁸	divé (дат.)	Iovi	*diu-éi
Δι(φ)ί	diví/dyávi (лок.)	Iove	*diu-í / d ₁ éu-i

Апофонија је у суфиксу *-eu/u-*, а не у корену *di-*, који у грчком мења свој лик зависно од тога да ли му следи вокал или консонант. Изворно *Д₁ηύς скратило се по Остхофовом закону.

b) ναῦς ‘лађа’

<i>грчки</i>	<i>сѣинд.</i>	<i>ѡраие.</i>
ναῦς, хом. νηῦς	náus	*naH ₂ -u-s
ναυν, хом. νῆα, véα	návam	*naH ₂ -u-m
νεώς, хом. νηός, дор. ναός	nāvás	*naH ₂ -u-os
νηί, дор. ναί	nāví	*naH ₂ -u-i
*		
νηες, véες, дор. ναες	návás	*naH ₂ -u-es
ναῦς, хом. νῆας, véας	návás	*naH ₂ -u-ns
νεῶν, хом. νηῶν, дор. ναῶν	nāvám	*naH ₂ -u-om
ναυσί, хом. νηυσί, νήεσσι (еол.)	náuḥsu	*naH ₂ -u-su

Лат. *nāvis* прешло је у *i*-основе.

c) βοῦς ‘говедо’

⁸⁸ Διεΐ (Коринт), Διφει- (Кипар), мик. *di-we*.

<i>γρчки</i>	<i>сѣинд.</i>
βοῦς, дор. βῶς	gáus
βοῦν, дор. βῶν	gám
βοός	gós
βοί	gávi

*

βόες	gávas
βοῦς, βόας, дор. βῶς	gás
βοῶν	gávām
βουσί, βόεσσι	gósu

Лат. *bōs*, *bovis* не показује очекивани рефлекс почетног лабиовелара (био би **vōs*), па се сматра да је реч позајмљена из сабелског, можда да се избегне хомонимија са *vōs* ‘вас’.

1.3.1.6. ВОКАЛСКЕ ОСНОВЕ ТРЕЋЕ ДЕКЛИНАЦИЈЕ

ι-основе

οἶς, хом. ђис, арг. ђϑις	ávis
οἶν	ávim
οιός	ávyas
οἶ	
οἶες	ávayas
οἶας, οἶς	ávīs
οἶων	ávīnām
οἶσί	ávīsu

Изведеница **ovikā* у стинд. *avikā*, прасл. *овьса*; **o-* је од *H_{3e-}*, лувијски *hawis*.

ε/ι-основе

βάσις	gátis	matís	mens	ПА-МАТЬ	<i>*g^u(é)m-ti-s</i> , <i>m(é)n-ti-s</i>
βάσιν	gátim	matím	mentem	ПА-МАТЬ	<i>*g^um-tí-m</i> , <i>mṇ-tí-m</i>
βάσεως < -ηος	gátēs	matés	mentis	ПА-МАТИ	<i>*g^um-téi-s</i> , <i>mṇ-téi-s</i>
βάσει < -ηι	gátā(u)	mataú	mentī	ПА-МАТИ	<i>*g^um-té(i)</i> , <i>mṇ-té(i)</i>
πόλι					
πόλεις, τρεῖς, крит. трéες	tráyas	agnáyas	ignēs	ОГНЬЕ	<i>*tré₂-es</i> , <i>ogné₂-es</i>
πόλεις, крит. трίνς	trín	agnín	ignīs	ОГНИ	<i>*trí-ns</i> , <i>ogní-ns</i>
πόλεων, τριών	trīnām	agnīnām	ignium	ОГНИИ	<i>*tri-óm</i> , <i>ogni-óm</i>
πόλεσι, τρισί	triśú	agnīśu		ОГНЬХЪ	<i>*tri-sú</i> , <i>ogni-sú</i>

У праиндоевропском и једне и друге су биле основе са апофонијом *-ei/-i-*, разлика је била у дистрибуцији апофонских база основе и наставака по падежима.

У генитиву долазила је код првог типа нулска база основе а вокализам *-es / -os* наставка: *ávy-as = ὄφι-ός*, код другог нулска база наставка, *e*-база основе: *matés < *m̥t-ei-s*.

Заједнички падежи били су sg. nom. *-i-s*, acc. *-i-m*, pl. nom. *-ei-es (ávayas)*, acc. *-i-ns* (крит. *πόλις*, арг. *ὄφινς*).

Други дијалекти осим атичког уопштавају нулску базу основе:

πόλις, sg. gen. *πόλιος*, dat. *πόλῑ*, pl. nom. *πόλιες* (хом., Хдт., дор. [Пинд.], еол.), acc. *πόλις* (крит.), *πόλις*, *πόλιας* (хом.), gen. *πολίων* (свуда осим ат.), dat. *πόλισι* (хом. и *πολίεσσι*). Реч је *i*-основа и у балтском, лит. *pilis* ‘замак’, у староиндијском је коренска именица: *pur-* < праие. **pl̥H-*. Ат.gen. *-εως* од *-ης*, где је *-η-* из датива-локатива *πόληι*, метатезом квантитета, која није повукла за собом повлачење нагласка на пенултиму; аналогјом се акценат из генитива једине пренео на генитив множине.

***eu/u*-основе**

<i>πῆχυς</i>	<i>bāhús</i>	СЫНЪ	<i>δόρυ</i>	<i>dáru</i>	< <i>*dór-u</i>
<i>πῆχυ</i>	<i>bāho</i>	СЫНОΥ	<i>δουρός</i>	<i>drós</i>	< <i>*dr-éu-s</i>
<i>πῆχυν</i>	<i>bāhúm</i>	СЫНЪ			
<i>πήχεως < -εως</i>	<i>bāhós</i>	СЫНОΥ			
<i>πήχει < -ηι</i>	<i>bāhāve</i>	СЫНОВИ ⁸⁹			
<i>πήχεις</i>	<i>bāhāvas</i>	СЫНОВΕ			
<i>πήχεας</i>	<i>bāhún</i>	СЫНЫ			
<i>πήχεων</i>	<i>bāhūnám</i>	СЫНОВЪ			
<i>πήχεσι</i>	<i>bāhúsu</i>	СЫНЪΧЪ			

Промена је аналогна оној на *-ei/i-*, типа ат. *πόλις*, *-εως*.

***ēu*-основе**

βασιλ-εύς < -ēu-s
βασιλ-έως < -ῆ(F)ος
βασιλ-εῖ < -ῆ(F)ι

Ова промена је само грчка, настала је вероватно по моделу дифтоншких основа типа *Ζεύς*, 1.1.3.5.

***ū*-основе**, парадигма хом. *νέκυς*, авест. *nasu-* ‘,мртвац’:

<i>νέκυς</i>	<i>nasuš</i>	< <i>*nék-uH-s</i>
<i>νέκυν</i>	<i>nasāum</i>	< <i>*nék-uH-m</i>
<i>νέκυος</i>	<i>nasāuuō</i>	< <i>*nék-uH-és</i>

Пред сугласником **uH* даје *ū*, тј. ларингал испада дужећи претходно *u*, у интервокалском положају *H* се губи без трага, па је *u* кратко.

⁸⁹ Прасл. промена *eu > ou*, уп. пие. **neuos > новъ*.